

Tips för lyckade diagram

Det är ingen slump att journalister älskar siffror. Om vi kan beskriva skillnader, förändringar och trender med statistik så blir de tydligare och lättare att förstå. Det gäller inte minst jämställdhetsfrågor, där könsskillnader ofta står i fokus.

Eftersom många har lättare för att ta till sig siffror som presenteras i diagram istället för i tabeller, kommer här några tips på att berätta med diagram.

Hur ska diagrammet användas?

Ta först reda på vad diagrammet ska användas till. Analys av data kan kräva komplexa diagram eller flera diagram som kompletterar varandra. Diagram för att berätta om resultatet av analysen ska däremot vara enkelt och bara visa det viktigaste, kläm inte in för mycket information i samma bild. Att ta fram diagram som stöd för sin analys är en sak, att ta fram diagram för att visa resultatet av analysen är en helt annan sak.

Berätta det viktigaste i rubriken

När vi ser ett diagram i en presentation, är det inte själva diagrammet vi minns bäst, utan rubriken.

Därför är det bra att använda rubriken för att lyfta fram det centrala budskapet i diagrammet. Om diagrammet visar att dubbelt så många kommunstyrelseordföranden är män än kvinnor, så skriv det i rubriken. Om diagrammet visar att flickor har bättre meritvärden än pojkar i skolan, så skriv det i rubriken.

Beskrivningen av vad det är för slag diagram ska alltså inte utgöra rubrik. Den kan istället läggas under diagrammet.

Hjälp läsaren att tolka diagrammet

I mer komplicerade diagram kan det vara bra att lägga in förklarande text eller använda färg för att markera det viktigaste, t.ex. var den egna kommunen befinner sig om diagrammet visar flera kommuner, eller var två utvecklingskurvor skär varandra.

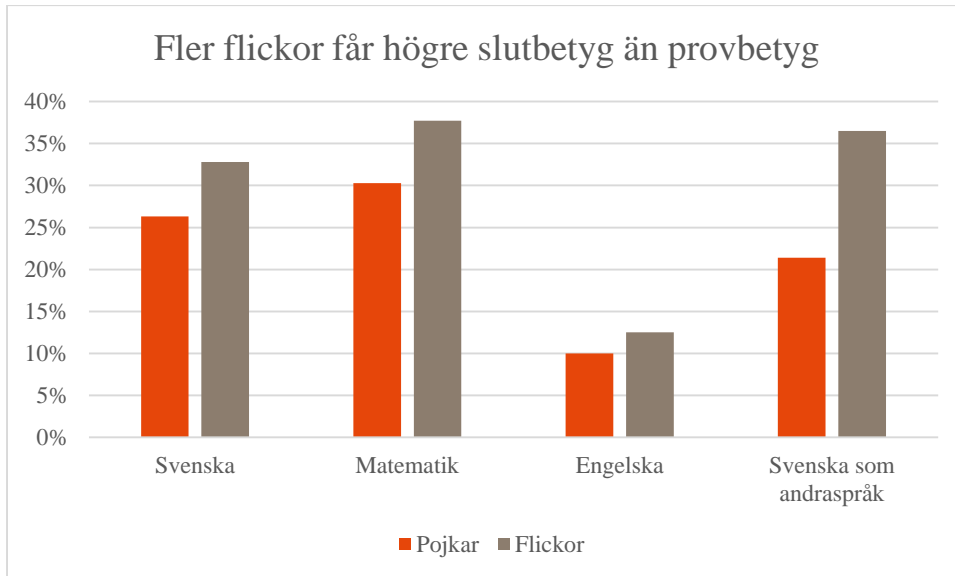
Skriv alltid ut vad axlarna i diagrammet visar, annars blir det svårt att tolka det. Undvik dekorationer som inte behövs för att göra budskapet tydligt (undvik diagram i 3D).

Olika diagram visar olika saker

I ett modernt ordbehandlingsprogram eller beräkningsprogram finns många sorters diagram att välja på. Olika program är bra på att berätta olika saker.

Stapeldiagram

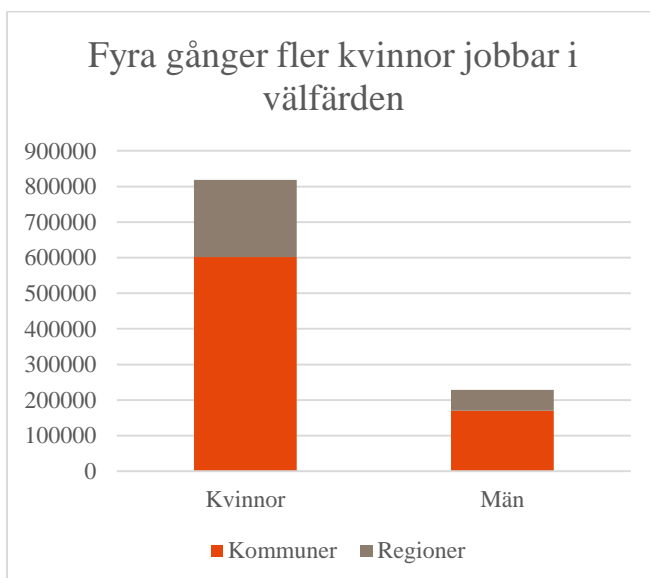
Ett stapeldiagram är bra för att jämföra värden för olika grupper inom olika kategorier, t.ex. andelen flickor och pojkar som får högre betyg än det provbetyg de har fått i ämnesproven.

Bildtext: Diagrammet visar elever i år 9 som fått ett högre betyg än provbetyg för ämnesprov i svenska, matematik, engelska och svenska som andra språk, kommunala skolor i en kommun, andel (%) flickor och pojkar. (Kolada)

Staplat stapeldiagram

I ett staplat stapeldiagram, visas summan av flera värden för samma kategori, t.ex. antal kvinnor och män som arbetar inom kommuner eller regioner.

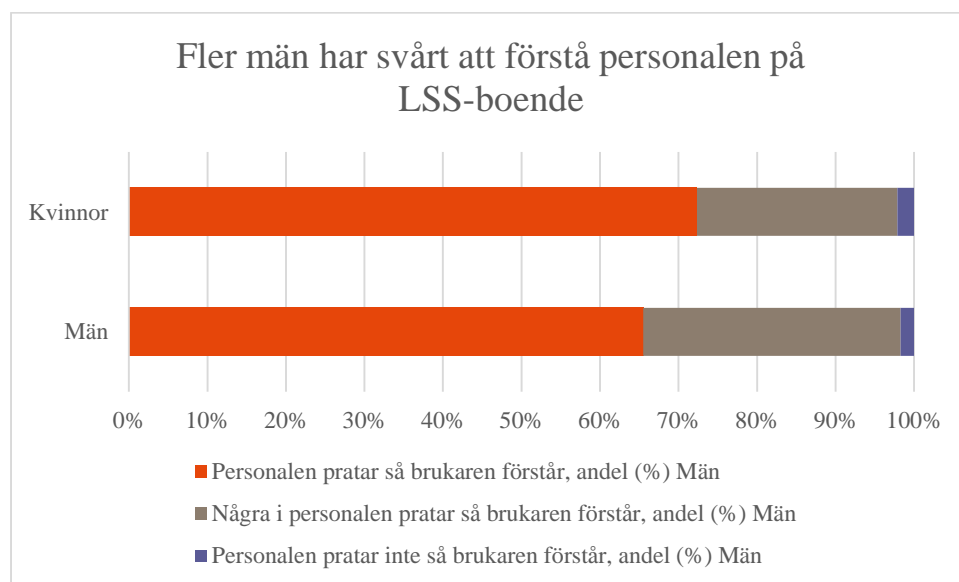

Bildtext: Diagrammet visar hur många kvinnor och män som var anställda i landets kommuner och regioner i november 2019. (Kolada)

Liggande stapeldiagram

Om stapeldiagrammet motsvarar 100 procent av något, kan det också användas för att visa t.ex. hur stor andel av kvinnor och män som arbetar inom olika sektorer: kommun, region, stat, privat. Ett sådant s.k. staplat fraktionsdiagram fungerar ofta bra liggande, särskilt om det är en längre beskrivning till varje stapel.

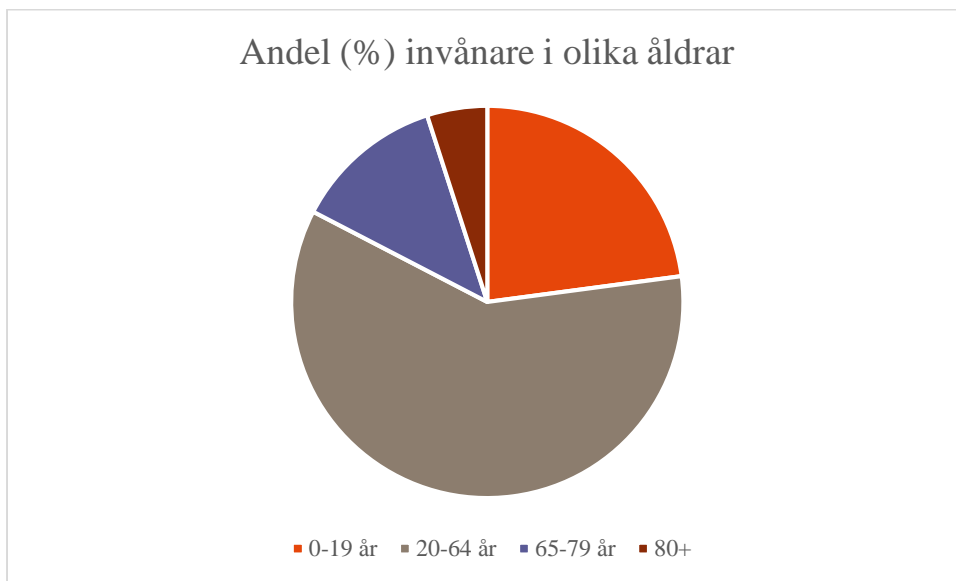
Ett liggande stapeldiagram är också bra för att visa resultat av en enkät där det finns flera svarsalternativ till varje fråga, t.ex. hur kvinnor och män som brukare i en gruppbostad för LSS uppfattar kommunikationen med personalen.

Bildtext: Diagrammet visar resultat från en brukarbedömning på ett gruppboende enligt LSS i en kommun, där kvinnor och män bl.a. svarar på frågor om kommunikation med personalen. (Kolada)

Cirkeldiagram

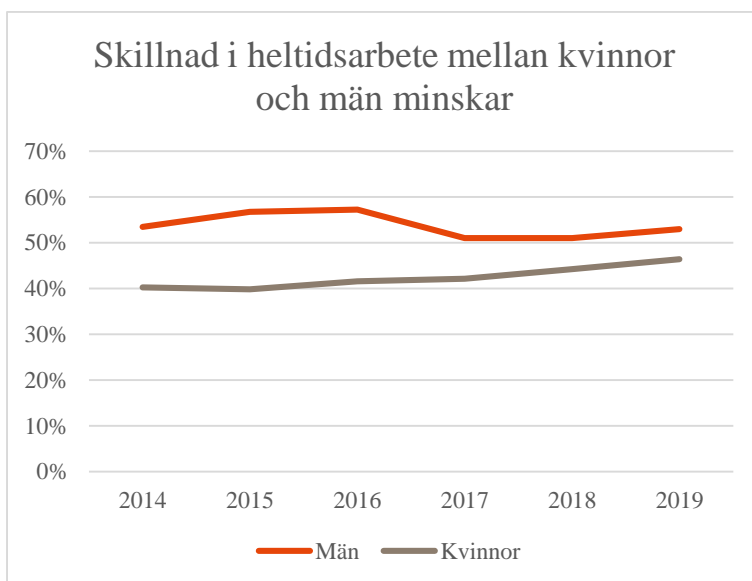
Ett cirkeldiagram visar hur stor andel av en helhet som olika kategorier utgör. För att t.ex. visa andel kvinnor och män i kommunfullmäktige, fungerar ett cirkeldiagram bra. Använd helst inte fler än fyra eller fem kategorier i samma cirkeldiagram, då kan det bli svårt att se vad diagrammet visar.

Bildtext: Diagrammet visar fördelningen av befolkningen inom olika åldersgrupper i en kommun. (Kolada)

Linjediagram

För att visa hur något har förändrats över tid, t.ex. hur andelen heltidsarbetande i kommunen har ökat, passar ett linjediagram bra. Där kan mätpunkter för flera år bindas samman med ett streck som visar åt vilket håll utvecklingen rör sig. Ett linjediagram kan också visa hur utvecklingen har sett ut för olika kategorier, genom att binda samma mätpunkter för respektive kategori, t.ex. andelen heltidsarbetande kvinnor och män, eller hur förväntad livslängd har förändrats för kvinnor och män med olika utbildningsbakgrund.

Bildtext: Diagrammet visar hur andelen kvinnor och män som arbetar heltid i en kommun har förändrats från 2014-2019. (Kolada)